

Marek Tomczyk *OSPPE*

GODNOŚĆ CZŁOWIEKA W NAUCZANIU BŁ. KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO

Wprowadzenie

Żyjemy w czasach, w których znaczny status przypisuje się postępowi technicznemu i informatycznemu. Następuje coraz szybsza miniaturyzacja środków technicznych. Docenia się osiągnięcia i odkrycia kosmiczne z nadzieją lotu załogowego na Marsa. Eksponuje się możliwości fizycznego rozwoju człowieka i jego zdolności przekraczania kolejnych granic możliwości sportowych i pobijania nowych rekordów. Badacze dzięki wyrafinowanym urządzeniom coraz głębiej wnikają w układ neuronalny osoby ludzkiej. Wiele miejsca poświęcono na rozpisywanie się o zasobach człowieka i jego kompetencjach. Z dumą wychwala się ludzi wydajnych i zaradnych, oceniając ich tylko po walorach zewnętrznych.

Jednocześnie rzeczywistość odsłania istnienie także w tym świecie ludzi biednych, słabych, niepełnosprawnych, bezbronnych, starszych i w podeszłym wieku. Marginalizuje się wręcz dzieci poczęte i nienarodzone jakby nie miały żadnego statusu społecznego w tym świecie. Wydaje się, że niewiele znaczy dzisiaj człowiek, który jest niezaradny i nie potrafi zmanifestować swojego *status quo* w społeczeństwie. A przecież w preambule *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* (10 grudnia 1948 r.) znajduje się stwierdzenie, że „wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem oraz powinni postępować w stosunku do siebie wzajemnie w duchu braterstwa”¹.

Z wielką nadzieją należy zatem przyjąć deklarację Dykasterii Nauki

---

¹ Cyt. za: <https://www.unic.un.org.pl/dokumenty/deklaracja.php>, dostęp: 16.09.2024.

Wiary *Dignitas infinita* – o godności człowieka² podpisaną przez papieża Franciszka i poświęconą nieskończonej godności, niezbywalnie związanej z istotą samego bytu, przysługującej każdej osobie ludzkiej, niezależnie od okoliczności, stanu lub sytuacji, w jakiej się znajduje. Ów dokument skłania zatem do ponownej refleksji nad godnością człowieka w nauczaniu Kościoła katolickiego, w szczególności na gruncie wypowiedzi pastoralnych Błogosławionego kardynała Stefana Wyszyńskiego.

1. Godność człowieka - perspektywa teologiczna

Odwołując się do teologii możemy stwierdzić, że wymiar godności człowieka pojawił się już w Starym Testamencie w opisie stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boga. Biblia odsłania początek i źródła pochodzenia człowieka: „Bóg rzekł: uczynimy człowieka na obraz i podobieństwo nasze; niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym i nad zwierzętami i nad całą ziemią i nad wszelkim płazem, który pełza po ziemi. I stworzył Bóg człowieka na obraz swój, na obraz Boży go stworzył, mężczyzną i niewiastą stworzył ich. I błogosławił im Bóg, i rzekł: rośnijcie i mnożcie się i napełniajcie ziemię, czyńcie ją sobie poddaną; i panujcie nad rybami morskimi i nad ptactwem powietrznym i nad wszystkimi zwierzętami, które się ruszają na ziemi” (Rdz 1, 26-29). Ponadto Psalm 8 także ukazuje wielkość i pochodzenie człowieka: „Czym jest człowiek, że o nim pamiętasz, i czym - syn człowieczy, że się nim zajmujesz? Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich, chwałą i czią go uwieńczyłeś” (Ps 8, 5-6). Papież Paweł VI w lipcu 1969 roku powierzył tekst Psalmu 8 wyruszającym na Księżyc amerykańskim astronautom, aby go zawieźli w przestrzeń kosmiczną, dodając swój komentarz: „Człowiek, który dokonuje tego przedsięwzięcia, wydaje się nam olbrzymem. Widzimy, że jest boski, nie sam w sobie, lecz w swoim początku i przeznaczeniu. Oddajemy zatem cześć człowiekowi, jego godności, duchowi i życiu”³.

Opis ze Starego Testamentu dotyczący stworzenia człowieka wskazuje na jego transcendencję w przyrodzie i na jego szczególną więź z Bogiem, co decyduje o godności i wyjątkowości człowieka w całym dziele stworzenia. Natomiast pełnia Objawienia w Nowym Testamencie, a szcze-

---

² Zob. DYKASTERIA NAUKI WIARY, Deklaracja *Dignitas infinita*, 10.

³ Zob. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/audiencje/ag_26062002.html, dostęp: 15.09.2024.

gólnie misterium śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa w ludzkim ciele, stanowi najwyższe potwierdzenie godności ludzkiego bytu osobowe go ze względu na szczególną więź człowieka z Bogiem⁴.

Pochylając się nad człowiekiem w tajemnicy Chrystusa możemy ponadto stwierdzić, że został on podniesiony do Bożego tronu i otrzymał miejsce po Jego prawicy. Bóg nie mógł człowieka bardziej wywyższyć, niż stawiając go ponad wszelkim porządkiem sił niematerialnych, aniołów i hufców niebieskich, uznając go wprost ze swego syna i dając mu udział w swojej potędze i chwale. Chrześcijaństwo wywyższyło więc człowieka w sposób nieskończony, dało mu wgląd w niebiańskie misteria, w głębie dostępne do tej pory tylko Bogu, nieskończenie wzbogaciło jego życie duchowe⁵.

Wysoką pozycję osoby ludzkiej i jej godności odnajdujemy w nauczaniu Kościoła katolickiego. Katechizm Kościoła Katolickiego stwierdza: „Tylko człowiek jest wezwany do uczestniczenia w życiu Bożym przez poznanie i miłość. Został stworzony w tym celu i to stanowi podstawową rację jego godności”⁶. Ponadto „człowiek, ponieważ został stworzony na obraz Boży, posiada godność osoby: nie jest tylko czymś, ale kimś. Jest zdolny poznawać siebie, panować nad sobą, w sposób dobrowolny dawać siebie oraz tworzyć wspólnotę z innymi osobami”⁷. Katechizm Kościoła Katolickiego odwołuje się do doświadczenia i nauczania ludzi Świętych i Błogosławionych w Kościele. Oto słowa św. Katarzyny ze Sieny: „Czemu to, proszę, obdarzyłeś człowieka tak wielką godnością? Niewątpliwie, stało się tak jedynie dla niepojętej miłości, dzięki której dostrzegłeś Twe stworzenie w sobie samym i w nim się rozmiłowałeś. Z miłości stworzyłeś go i dałeś mu istnienie, by radował się Twoim najwyższym i wiecznym dobrem”⁸. Także św. Leon Wielki wzywa do wielkiego zadziwienia się, kim jest chrześcijanin w zamyśle i planach Bożych: „Poznaj swoją godność. Stałeś się uczestnikiem Boskiej natury, porzuć więc niegodne obyczaje przeszłego życia i już do nich nie wracaj. Pomnij, do jakiej należysz Głowy i jakiego Ciała jesteś członkiem. Pamiętaj, że zostałeś wyrwany z mocy ciemności i przeniesiony do światła i Królestwa Bożego”⁹.

---

⁴ Zob. M. KRĄPIEC, *Godność*, w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, red. A. MARYNIARCZYK, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, t. 4, Lublin 2021, s. 15–17.

⁵ O. CASEL, *O prawdziwym człowieku*, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 2027.

⁶ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 356.

⁷ Tamże, 357.

⁸ Tamże, 356.

⁹ Tamże, 1691.

Zagadnienie godności zostało podjęte także w dokumentach Soboru Watykańskiego II. Fenomen godności osoby dotyczy tego, że człowiek swoją głębią przerasta całą rzeczywistość materialną. Powraca do tej niezmierzonej głębi, gdy zwraca się ku sercu, gdzie oczekuje na niego Bóg, który bada serca i gdzie sam w oczach Boga decyduje o swoim losie¹⁰.

W soborowej konstytucji *Gaudium et spes* uwzględniono także rozróżnienie pomiędzy *godnością rozumu* i *godnością sumienia moralnego*. Dokument stwierdza, że „rozumna natura osoby ludzkiej osiąga doskonałość, i powinna ją osiągnąć, przez mądrość, która łagodnie przyciąga umysł człowieka ku poszukiwaniu i umiłowaniu rzeczy prawdziwych i dobrych, a napełniając go, prowadzi poprzez rzeczy widzialne ku niewidzialnym”¹¹. Natomiast w przypadku godności sumienia moralnego konstytucja uznaje, że „w głębi sumienia człowiek odkrywa prawo, którego sam sobie nie daje, lecz któremu winien być posłuszny i którego głos, nawołujący go zawsze do miłowania i czynienia dobra oraz unikania zła tam, gdzie należy, rozbrzmiewa we wnętrzu człowieka: Czyń to, tamtego unikaj. Człowiek bowiem ma w sercu wpisane przez Boga prawo; posłuszeństwo temu prawu stanowi właśnie o jego godności, i według niego on sam będzie osądzony”¹².

To zarysowane jedynie w miniaturze nauczanie Kościoła katolickiego dotyczące problematyki godności człowieka jest bardzo zakorzenione w Biblii i przez wieki uwzględniane w nauczaniu oficjalnym Kościoła, potwierdzanym przez ludzi świętych i nauczanie papieskie.

2. Godność człowieka w ujęciu Wyszyńskiego

Na tej kanwie nauczania Kościoła o szacunku do osoby ludzkiej szczególnie wyraziście wybrzmiewa przesłanie Błogosławionego Prymasa. Nauczanie kardynała Stefana Wyszyńskiego dotyczące godności człowieka było szeroko podejmowane na przestrzeni wielu lat i wpisuje się w nurt nauczania Kościoła katolickiego. Zdaniem Kardynała, współczesne nauki: filozofia, socjologia, pedagogika, nie mówiąc o polityce czy ekonomii, zde-

¹⁰ Zob. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, 14.

¹¹ Tamże, 15.

¹² Tamże, 16.

humanizowały się, odwracając się niejako plecami do człowieka¹³. Dlatego należało, by w myśleniu społecznym przywrócić właściwy status osobie ludzkiej i dokonać rehabilitacji człowieka. Błogosławiony Prymas wielokrotnie apelował o uszanowanie prymatu osoby nad rzeczami¹⁴ i przypominał dobitnie, że „najważniejszą istotą na świecie jest człowiek”¹⁵. Z tym jednocześnie wiąże się szacunek wobec życia człowieka: „najważniejszą wartością na świecie jest życie człowieka – *vita lux hominum*, a najpierwszym obowiązkiem – obrona praw osoby ludzkiej: prawa człowieka do prawdy, do wolności, do sprawiedliwości, do szacunku i do miłości”¹⁶.

Godność człowieka jako osoby była zawsze myślą przewodnią nauczania Prymasa Tysiąclecia. Podawał on trzy uzasadnienia godności ludzkiej: zdroworozsądkowe, filozoficzne i teologiczne (biblijne), które stanowiły dla niego integralną całość. Często kardynała Stefana Wyszyńskiego uznaje się wręcz za prekursora nauczania o prawach człowieka w Kościele w Polsce¹⁷.

Według Wyszyńskiego godność człowieka najbardziej odśłania się w tajemnicy Wcielenia Syna Bożego. Godność ta niejako zaczyna się w chwili Zwiastowania. Dlaczego? Ponieważ: „Bóg stał się człowiekiem. Tylko Bóg – Człowiek dostrzegany przez ludzi i działający po ludzku mógł być wpłynąć na ludzi, aby zechcieli „być bogami”, tzn. jak najgłębiej wszczepionymi w naturę Bożą”¹⁸.

W planie i zamyśle Bożym odkrywamy, że misterium Wcielenia ukazuje Jednorodzonego Syna Bożego, który chce nas uczynić uczestnikami swego Bóstwa, dlatego staje się człowiekiem. Przyjmuje naszą ludzką naturę, aby ludzi bogami uczynić. Jest to jeszcze jeden dowód niezwyklej godności człowieka, jego niezmiernych perspektyw i możliwości, a zarazem właściwy sens działania Boga na ziemi¹⁹. To właściwie tajemnica Bożego Narodzenia oznajmia, że „w Betlejem ogłoszono prymat osoby, bo właśnie

---

¹³ S. WYSZYŃSKI, *Miłość na co dzień*, Wydawnictwo Soli Deo, Warszawa – Ząbki 2001, passim.

¹⁴ Zob. S. WYSZYŃSKI, *Nauczanie społeczne 1946-1981*, ODiSS, Warszawa 1990, s. 152.

¹⁵ TENŻE, *Miłość na co dzień*, s. 101.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Zob. S. L. STADNICZEŃKO, *Mąż stanu, strażnik narodu i wartości moralnych*, w: *Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński*, red. S. L. STADNICZEŃKO, Wydawnictwo AEH, Warszawa 2022, s. 17-41.

¹⁸ S. WYSZYŃSKI, *Miłość na co dzień*, s. 272.

¹⁹ Zob. tamże, s. 271.

tam, jak mówi podanie, wół i osioł uklękli przed malutkim Człowiekiem. Cała potęga materialna, wszystkie ślepe siły musiały pokłonić się i oddać hołd Człowiekowi”²⁰.

Fundamentalną prawdą w nauczaniu Kościoła jest fakt, że Bóg zesłał Swojego Syna, aby ludzkim językiem opowiedział nam o miłości Ojca i wielkiej godności człowieka jako dziecka Bożego. Człowiek może być różny, dobry lub zły, ale zawsze pozostaje człowiekiem i zawsze zasługuje na szacunek. Prymas Wyszyński dokonał pewnego specyficznego porównania: jak drogi kamień nie przestaje być sobą, nawet wtedy, gdy wpadnie w błoto i zabrudzi się, jak dzieło sztuki pomimo uszkodzeń nie traci swojej historycznej wartości, tak człowiek obciążony dziedzictwem grzechu nie stracił w oczach, myśli, planie i zamiarach Bożych tej wartości, którą Bóg w niego włożył. Trzeba mieć to przed oczyma, aby uchronić się od dewaluacji osoby ludzkiej²¹.

Błogosławiony Prymas wskazywał na konieczność głoszenia prawdy o wysokiej godności człowieka, aby zrozumiano, że człowiek przerasta wszystko, co może istnieć na świecie, prócz Boga! Cały bogaty i najbardziej wymyślny świat urządzeń technicznych, wynalazków i niewątpliwie potężnych zdobyczy naukowych, całe olbrzymie bogactwo globu jest niczym w porównaniu z jednym maleńkim człowiekiem, istotą rozumną, wolną i miłą. Dzieje się tak ponieważ człowiek przerasta wszystko²².

Przywołując nauczanie Wyszyńskiego dotyczące godności osoby, należy przypomnieć, że współczesny człowiek, który ma tak potężne pragnienie wielkości i godności osobistej, musi pamiętać, jak bardzo Bóg pragnie go wywyższyć. Albowiem człowiek dzisiejszy sam stawia kres swojej wielkości, widząc ją tylko w postępie demokracji. Bóg natomiast nie stawia granic wielkości człowieka. Nie ma „limitu” dla ludzkich możliwości. Bóg staje się człowiekiem, aby działać po ludzku i pokazać na sobie, że człowiek może być ubóstwiany. Pierwszym ubóstwianym człowiekiem był Jezus Chrystus²³.

Ponadto Błogosławiony Prymas w jednym z kazań podczas uroczystości Bożego Ciała proklamuje, że „gdyby człowiek był czymś nieważnym,

²⁰ Tamże, s. 100.

²¹ Por. A. RASTAWICKA, *Maryjo okaż się nam Matką*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna ADAM, Warszawa 2021, s. 29.

²² Zob. W. SŁOMSKI, *Program odnowy społecznej – wychowanie nowego pokolenia w nauczaniu Bł. Stefana Wyszyńskiego*, w: *Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński*, red. S. L. STADNICZEŃSKO, dz. cyt., s. 65-91.

²³ Zob. S. WYSZYŃSKI, *Miłość na co dzień*, s. 272.

skromnym i małym, bez znaczenia, na pewno Bóg nie podjąłby tak niezwykłych wysiłków i nie czyniłby tak wielu cudów, aby go żywić Swoim Ciałem”²⁴.

Szczególnym miejscem nauczania Prymasa Tysiąclecia o godności człowieka było Sanktuarium na Jasnej Górze. Podczas pielgrzymki akademickiej na Jasną Górę w dniu 15 maja 1966 roku prymas Wyszyński bardzo jednoznacznie mówił do młodych ludzi o godności człowieka w kontekście życia wspólnotowego. Człowiek to indywidualum, ale jest także istotą społeczną i może zatracić się masach społecznych. Stąd Prymas przypomina akademikom w czasach komunizmu, kiedy wartość indywidualnej jednostki niewiele znaczyła: „Człowiek stanowi wartość nieskończoną, nieśmiertelną, Bożą, najwyższą i najwspanialszą, a ukształtowany przez Chrystusa może w błogosławiony sposób wpływać na wspólnotę. Wprawdzie potrzebuje wspólnot do pełni swojego rozwoju, ale jednocześnie je przerasta, jest zawsze wyższy ponad nie i wspanialszy. Dlatego żadna z form życia społecznego nie może rozwijać się kosztem osoby ludzkiej, bo są one po to, aby pomagały człowiekowi”²⁵.

Z wielką emfazą apelował do młodych ludzi, ukazując im przesłanie pełne nadziei: „przyszłość to obrona godności człowieka, jego wolności osobistej i społecznej w duchu chrześcijańskim”²⁶. Postulat dotyczący obrony godności człowieka i jego osobistej wolności jest najbardziej elementarnym postulatem na przyszłość.

Spotkania z młodzieżą akademicką na Jasnej Górze stały się dla Błogosławionego Prymasa szansą do ukazania w trudnych czasach komunizmu tożsamości i wielkości osoby ludzkiej, o czym zapomniano w koszmarze socjalizmu. Stąd słowa Wyszyńskiego były wielkim zaproszeniem i wezwaniem do odkrycia piękna człowieczeństwa. Przypominał młodzieży, aby mieli świadomość wysokiej godności własnej, a zarazem godności tych, którzy ich otaczają. Ludzie nie są tylko cyframi, numerami, obywatelami. „Człowiek jest czymś więcej! Wszystko ustanie, tylko człowiek pozostanie! Wszystko umiera, a człowiek, chociaż by umarł, żyć będzie! Stąd wielka wartość i godność człowieka!”²⁷.

W ówczesnym kontekście społeczno-politycznym kompletnie zapomniano o godności i wielkości człowieka, a wręcz deprecjonowano osobę

---

²⁴ Tamże, s. 269.

²⁵ S. WYSZYŃSKI, *Głos z Jasnej Góry*, Wydawnictwo „Paulinianum”, Warszawa 2021, s. 220.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże, s. 221.

ludzką, toteż Wyszyński dodawał odwagi studentom i pod tym względem odsłaniał ich wielki potencjał, który wynika z wiary. Szczególnie mocno wybrzmiewają słowa skierowane do młodych: „Właściwie nie ma siły, która może odrzeć człowieka z jego wewnętrznej godności, chociażby go sponiewierała, wdeptała w ziemię i odarła z wolności umysłu, woli, serca, z wolności myślenia, rozumowania i chcenia. To wszystko nie ma znaczenia! Im więcej człowiek będzie poniewierany, tym bardziej będzie dochodził do rozumienia swoich wysokich godności, bo wszystko w nim będzie się wewnętrznie mobilizować przeciwko tym, którzy go poniewierają. Wcale nie trzeba organizować człowieka do oporu, bo w zgwałconym umyśle i sercu człowieka mobilizuje się siła w obronie jego wysokich godności”²⁸.

Prymas Tysiąclecia na Jasnej Górze podczas Ogólnopolskiej Pielgrzymki Dziewcząt (1 czerwca 1958 r.) mówił także o godności kobiety. W specjalnym przesłaniu do dziewcząt i kobiet przypominał, że kobieta jest pomocą, która we wszystkim – w swym charakterze, rozumie, wolnej woli, godności i szlachetności – podobna jest mężczyźnie²⁹.

Wedle rozważań kardynała Stefana Wyszyńskiego, godność człowieka domaga się poszanowania i respektowania praw drugiej osoby, ponieważ jest ona także kimś równie ważnym. Wzywał do refleksji i zastanowienia się nad godnością bliźniego: „pomyślę, że ci, którzy mnie otaczają i wszyscy ludzie, przez wszystkie pokolenia ziemi, są również ważni jak ja. Skoro On przyszedł dla każdego, jak nieskończona jest godność i wartość każdego człowieka, dla którego sam Bóg stał się człowiekiem, aby jego zbawić i przebóstwić. To tamten jest najważniejszy, ten drugi, każde spotkanie na ulicy czy w tramwaju, brat! Jutro już nie będę się rozpychał w tramwaju, nikogo nie potrącę, zrobię tamtemu miejsce. Jaki on jest ważny, jak oni wszyscy się liczą! Jak mogłem tego dotąd nie dostrzegać, nie zauważyć, nie rozumieć?!”³⁰.

W całym swym nauczaniu Stefan Wyszyński nawoływał do respektowania i obrony godności człowieka. W tym celu opracował i zredagował w 1972 roku praktyczne *ABC Społecznej Krucjaty Miłości*³¹, w którym wyznacza fundamentalne zadania dla postawy człowieka. Opracowane ABC jest specjalnym i miłym ukłonem wobec godności drugiej istoty ludzkiej

²⁸ Tamże.

²⁹ Por. tamże, s. 95.

³⁰ Cyt. za: A. RASTAWICKA, *Maryjo okaż się nam Matką*, s. 31.

³¹ S. WYSZYŃSKI, *Potrzebujemy Matki Bożej*, Wydawnictwo Soli Deo, Warszawa 2022, s. 134.

będącej obok nas. Oto kwintesencja prymasowskiej koncepcji krucjaty miłości:

1. Szanuj każdego człowieka, bo Chrystus w nim żyje. Bądź wrażliwy na drugiego człowieka, twój brata.
2. Myśl dobrze o wszystkich – nie myśl źle o nikim. Staraj się nawet w najgorszym znaleźć coś dobrego.
3. Mów zawsze życzliwie o drugich – nie mów źle o bliźnich. Napraw krzywdę wyrządzoną słowem. Nie czyn rozdzwisku między ludźmi.
4. Rozmawiaj z każdym językiem miłości. Nie podnoś głosu. Nie przeklinaj. Nie rób przykrości. Nie wyciskaj łez. Uspokajaj i okazuj dobroć.
5. Przebacжай wszystko, wszystkim. Nie chowaj w sercu urazy. Zawsze pierwszy wyciągnij rękę do zgody.
6. Działaj zawsze na korzyść bliźniego. Czyń dobrze każdemu, jakbyś pragnął, aby tobie tak czyniono. Nie myśl o tym, co tobie jest kto winien, ale co ty jesteś winien innym.
7. Czynn timer współczuj w cierpieniu. Chętnie spiesz z pociechą, radą, pomocą, sercem.
8. Pracuj rzetelnie, bo z owoców twojej pracy korzystają inni, jak ty korzystasz z pracy drugich.
9. Włącz się w społeczną pomoc bliźnim. Otwórz się ku ubogim i chorym. Użyczaj ze swego. Postaraj się dostrzec potrzebujących wokół siebie.
10. Módl się za wszystkich, nawet za nieprzyjaciół³².

Zakończenie

W czasach postępu i techniki szczególnie mocno należy uwzględnić godność człowieka, aby przywrócić osobie ludzkiej należny jej status w otaczającym świecie. Człowiek w zamyśle Bożym ma w nim szczególny prymat. Jest to oficjalne nauczanie Kościoła katolickiego, które odwołuje się do przesłanek zawartych w Biblii i w dokumentach soborowych. Nietrudno zauważyć, że nauczanie Kościoła i Błogosławionego Prymasa to swoista oaza w zagubionym świecie. Pomimo zmieniających się systemów politycznych i ideologii godność osoby ludzkiej winna być absolutnie respektowana, gdyż jest czymś niezbywalnym.

---

³² Tamże, s. 134.

Podczas prezentacji Oratorium Bachledowiańskiego *Równoj Ku Górze* w 2023 roku jeden z uczestników nawiązał do nauczania błogosławionego Prymasa i wyraził to w słowach: „gdy wielu ściąga w dół, to przy Prymasie człowiek się dźwigał ku Górze”. Albowiem każdy człowiek w zamyśle Bożym ma „dźwigać się ku Górze” i dlatego należy uszanować jego osobę i godność. Zasadne wydaje się więc, aby wciąż powracać do prawdy o godności człowieka wedle zamysłu, jaki wyłania się ze spuścizny pastoralnej błogosławionego Stefana Wyszyńskiego.

Bibliografia

CASEL O., *O prawdziwym człowieku*, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 2007.

DYKASTERIA NAUKI WIARY, Deklaracja *Dignitas infinita*, Pallottinum, Poznań 2024.

Katechizm Kościoła Katolickiego, Pallottinum, Poznań 2002.

KRĄPIEC M., *Godność*, w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, red. MARYNIARCZYK A., Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, t. 4, Lublin 2021, s. 15–17.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (10 grudnia 1948 r.), cyt. za: <https://www.unic.un.org.pl/dokumenty/deklaracja.php>, dostęp: 16.09.2024.

RASTAWICKA A., *Maryjo okaż się nam Matką*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna ADAM, Warszawa 2021.

SŁOMSKI W., *Program odnowy społecznej – wychowanie nowego pokolenia w nauczaniu Bł. Stefana Wyszyńskiego*, w: *Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński*, red. S. L. STADNICZEŃKO, Wydawnictwo AEH, Warszawa 2022, s. 65-91.

SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

STADNICZEŃKO S. L., *Mąż stanu, strażnik narodu i wartości moralnych*, w: *Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński*, red. S. L. STADNICZEŃKO, Wydawnictwo AEH, Warszawa 2022, s. 17-41.

WYSZYŃSKI S., *Głos z Jasnej Góry*, Wydawnictwo „Paulinianum”, Warszawa 2021.

WYSZYŃSKI S., *Miłość na co dzień*, Wydawnictwo Soli Deo, Warszawa – Ząbki 2001.

WYSZYŃSKI S., *Nauczanie społeczne 1946-1981*, ODiSS, Warszawa 1990,

WYSZYŃSKI S., *Potrzebujemy Matki Bożej*, Wydawnictwo Soli Deo, Warszawa 2022.

Strona Internetowa: https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/audiencje/ag_26062002.html, dostęp: 15.09.2024.

HUMAN DIGNITY IN THE TEACHING OF BLESSED CARDINAL STEFAN WYSZYŃSKI

A b s t r a c t

We live in a time where considerable status is attributed to technological and IT advances, to rich and resourceful people who have a special social position, and poor people are ignored. Hence it is necessary to keep reminding people of the dignity of the human person and its primacy in the modern world. A special help in this discovery of human dignity is the teaching of the Catholic Church and the teaching of Blessed Cardinal Wyszyński.

Key words: Blessed Cardinal Stefan Wyszyński, man, human person, human dignity, identity, person's status in the world

Słowa kluczowe: bł. kardynał Stefan Wyszyński, człowiek, osoba ludzka, godność człowieka, tożsamość, status osoby w świecie.